"Uyansın Çerâğın, Gönüllerde Ocağın": Çağırgan Ocağı Sempozyumu'nun Ardından

Hicret Karaduman | ORCID: 0000-0003-0391-5444| hicret.durgun@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,

Tasavvuf Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye

ROR ID: https://ror.org/03ejnre35

Öz

Anadolu İrfan Kültürü ve Çağırgan Ocağı Uluslararası Sempozyumu 14-15 Mayıs 2026 tarihinde Çağırgan İlim ve Kültür Derneği, Giresun Valiliği ve Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü ortaklığıyla Giresun Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlendi. Anadolu coğrafyasına 13. yüzyıl itibarıyla Horasan ve Türkistan'dan gelen göç dalgaları bölgedeki demografik yapının oluşmasında belirleyici olduğu kadar iktisadî, kültürel, manevî ve dinî yapılanmayı da büyük ölçüde şekillendirmiştir. Sempozyumun çıkış noktası da bu yeniden yapılanma sürecinde derviş zümrelerinin katkılarıydı. Bu sebeple sempozyum, söz konusu göç dalgalarının Anadolu irfan geleneğinin teşekkülündeki payı ile hassaten Çağırgan Ocağı gibi yerel irfan çevrelerinin ilmî ve tarihî geçmişini konu edindi. 15. yüzyıldan itibaren Osmanlı arşiv belgelerinde karşımıza çıkan ve Karadeniz, Giresun, Alucra, Gümüşhane, Erzincan ve Kelkit Vadisi çevresinde tarihî izleri takip edilen bu mefhum, sempozyum vesilesiyle ilk kez müstakil ve sistematik bir ilmî toplantının odağına taşındı. Bölgeye dair birincil kaynakların gün yüzüne çıkarılmasını hedefleyen sempozyumda, bölgedeki sözlü tarih çalışmaları, Osmanlı arşiv malzemeleri ve vakıf kayıtları, Ocağın tarihî sürekliliğini gösteren şecereler ve yeni belgeleri içeren çalışmalar akademik camianın dikkatine sunuldu.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, Anadolu, Çağırgân Ocağı, Seyyid Mahmûd Çağırgân-ı Velî, Sempozyum

Atıf Bilgisi

Karaduman, Hicret. ""Uyansın Çerâğın, Gönüllerde Ocağın": Çağırgan Ocağı Sempozyumu'nun Ardından". *Nisar* 8 (Mayıs 2026), 149-158.

Geliş Tarihi	25.05.2026
Kabul Tarihi	31.05.2026
Yayım Tarihi	31.05.2026
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – intihal.net
Etik Bildirim	nisardergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

| Telif Hakkı & Lisans | Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. |

"UYANSIN ÇERÂĞIN, GÖNÜLLERDE OCAĞIN":* ÇAĞIRGAN OCAĞI SEMPOZYUMU'NUN ARDINDAN

Anadolu İrfan Kültürü ve Çağırgan Ocağı Uluslararası Sempozyumu 14-15 Mayıs 2026 tarihinde Çağırgan İlim ve Kültür Derneği, Giresun Valiliği ve Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü ortaklığıyla Giresun Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlendi.

Anadolu coğrafyasına 13. yüzyıl itibarıyla Horasan ve Türkistan'dan gelen göç dalgaları bölgedeki demografik yapının oluşmasında belirleyici olduğu kadar iktisadî, kültürel, manevî ve dinî yapılanmayı da büyük ölçüde şekillendirmiştir. Sempozyumun çıkış noktası da bu yeniden yapılanma sürecinde derviş zümrelerinin katkılarıydı. Bu sebeple sempozyum, söz konusu göç dalgalarının Anadolu irfan geleneğinin teşekkülündeki payı ile hassaten Çağırgan Ocağı gibi yerel irfan çevrelerinin ilmî ve tarihî geçmişini konu edindi. 15. yüzyıldan itibaren Osmanlı arşiv belgelerinde karşımıza çıkan ve Karadeniz, Giresun, Alucra, Gümüşhane, Erzincan ve Kelkit Vadisi çevresinde tarihî izleri takip edilen bu mefhum, sempozyum vesilesiyle ilk kez müstakil ve sistematik bir ilmî toplantının odağına taşındı. Bölgeye dair birincil kaynakların gün yüzüne çıkarılmasını hedefleyen sempozyumda, bölgedeki sözlü tarih çalışmaları, Osmanlı arşiv malzemeleri ve vakıf kayıtları, Ocağın tarihî sürekliliğini gösteren şecereler ve yeni belgeleri içeren çalışmalar akademik camianın dikkatine sunuldu.

Açılış Konuşmaları: Mânevî Sınırları Muhafaza Etmek Üzerine

Sempozyumun protokol konuşmalarında, Türkiye'de İlahiyat fakültelerinde uzun yıllardır ihmal edilen "halk dili ve halk dini" mefhumlarının, bu organizasyon vesilesiyle ilgi konusu haline gelmesinden duyulan memnuniyet dile getirildi. Çağırgan Ocağı gibi, tarihî şahsiyetleri büyük ölçüde menkıbevî anlatılara dayanan derviş zümrelerinin tanınması ve Anadolu'nun İslamlaşmasına sundukları katkıların ilmî yönden araştırılmasının hayati bir öneme sahip olduğu vurgulandı. Türkiye'de tasavvufa yönelik sû-i zan ve önyargının en büyük sebebinin tasavvufun temsiliyetine ilişkin problemlerden kaynaklandığı düşünüldüğünde bu, sempozyumda temas edilen en önemli noktaydı.

Açılış konuşmasında Bilim Tarihi kürsüsünde görev yapan Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu, sempozyumun temelini olabildiğince güçlü bir sesle inşa etti. Fazlıoğlu konuşmasında, insanın biyolojik varoluşundan medeniyet inşa eden kültürel bir varlığa geçiş sürecini felsefî bir bakış açısıyla ele aldı. Beşer ile insan arasındaki farkı vurgulayarak fiziksel bedeni koruyan barınakların yanı sıra zihni ve ruhu muhafaza eden manevî bir vatanın gerekliliğini gündeme getirdi. İnsanın, sadece maddeden ibaret olmayıp anlam ve değer üreten bir "fazlalığa" sahip olduğunu, bu bağlamda yurt kavramının, topraktan ibaret

* Bu ifadeyi Yunus Emre'nin "Canda yanar çerâğı, gönüllerde durağı/Gönül dahi can dahi aşk ile cûş eyledi" dizelerinden ilhamla nutk eyleyen İslim Gümüştekin'e teşekkür ederim. Bahsi geçen dize için bk. *Yunus Emre Dîvânı*, haz. Mustafa Tatçı (Ankara: DİB Yayınları, 2021), 284.

fiziksel bir mekânın ötesinde, bir milletin bilincinin ve ahlakî değerlerinin cisimleştiği kutsal bir sığınak olarak tanımlanabileceğini dile getirdi. Yine bu çerçevede Türklerin yurt edindikleri toprakla olan ilişkilerine dair değerlendirmelerde bulunarak Anadolu'nun yurt edinilmesini bu toprakların "pişmesi"ne bağladı ve Türklerin "sese itimad eden bir toplum" olduğunu ifade etti. Bu vurguyla Fazlıoğlu "seslenen, nida eden, Hakka çağıran" anlamlarına gelen ve sempozyumun da ana eksenini oluşturan "Çağırganlık" kavramının felsefî kökenlerine zarif bir işarette bulunmuş oldu. Özetle konuşmasında maddi vatanı korumak kadar, toplumun zihinsel ve manevî sınırlarını güçlendirmenin ve muhafaza etmenin hayati önem taşıdığını vurguladı.[1]

İki gün süren sempozyumda iki farklı salonda toplam dokuz oturum gerçekleştirildi. Bu durum aynı anda farklı salonlarda gerçekleşen sunumların her birine başından sonuna dek katılma imkânını zorlaştırdığı için bu yazıda, sempozyum programında yer alan oturum bilgilerinden de istifade edilerek her bir oturumda sunulan bildirilerin temel vurgularından bahsedilecektir.

Coğrafya, Literatür ve Tasavvufî Ağlar

Sempozyumun ilk oturumunda Prof. Dr. Kazım Hacımeyliç, Dr. Öğr. Üyesi Elmin Aliyev, Mehmet Fatsa ve Doç. Dr. Ali Benli, Anadolu'dan Balkanlar'a uzanan geniş bir coğrafyada tasavvufî geleneklerin, tarihî kurumların ve kültürel sürekliliğin izlerini çok yönlü bir yaklaşımla ele aldılar. Oturumda öncelikle Anadolu sınırlarını aşan bir perspektifle tasavvufun Bosna-Hersek örneğinde yüzyıllar boyunca manevî, toplumsal ve kültürel sürekliliği nasıl sağladığı tartışıldı. İkinci sırada Osmanlı arşiv belgeleri ışığında Çağırgan Ocağı'nın tarihi, kurumsal yapısı ve sosyal statüsü detaylandırılarak bu ocağın sosyokültürel bir merkez olarak işlevi gözler önüne serildi. Ayrıca "Çağırgan" kelimesinin etimolojik kökeni, dilimizdeki tarihsel serüveni ve anlam dünyası incelenirken Doğu Karadeniz Bölgesi'nin İslamlaşma sürecinde kilit bir rol üstlenen Çağırgan Ocağı'nın bölgedeki iskan, vakıf ve zaviye faaliyetleri değerlendirildi.

Eş zamanlı diğer oturumda ise Yasemin Doğan ve Arş. Gör. Dr. Büşra Canbaz Karadeniz Bölgesi'nin dinî ve kültürel inşasını, bölgede derin izler bırakan tasavvufî şahsiyetler, kurumlar ve tarihî metinler ışığında ele almaya çalıştı. Oturumda ilk olarak Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme*'si incelenerek 17. yüzyılda Kelkit Vadisi ve Karadeniz havzasındaki dergâhların durumu üç tekke örneği üzerinden aktarıldı. Ardından Rize bölgesindeki üç önemli Halvetî şeyhi Hacı Cemal Efendi, Hacı Hüseyin Efendi ve Mehmet Ali Efendi'nin faaliyetleri, tasavvufî şahsiyetleri ile toplumla kurdukları güçlü ilişkiler bağlamında değerlendirilerek yörenin manevî coğrafyasının nasıl şekillendiğine temas edildi.

Doç. Dr. Hasan Karataş başkanlığındaki üçüncü oturumda Prof. Dr. Meliha Taparic (Uluslararası Saraybosna Üniversitesi), Doç. Dr. Rosana Ratkovcic (Kuzey Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Carlos Grenier (Florida International University) ve Doç. Dr. Emin Lelic

[1] Fazlıoğlu, "Toprağa Anlam-Değer Üflemek".

(Salisbury University) bildirilerini sundular. Sempozyumun bu oturumunda, erken Osmanlı döneminden Balkanlar'a kadar uzanan geniş bir coğrafyada tasavvuf edebiyatı, tarihsel hareketlilik ve manevî psikolojinin kesişim noktaları ortaya konuldu. Oturumda ilk olarak 15. yüzyıldan itibaren Şirvan'dan Anadolu'ya göç eden Halvetî dervişleri ve âlimler için Kelkit Vadisi'nin üstlendiği stratejik konum tahlil edilerek coğrafyanın, tasavvufî ağların şekillenmesindeki tarihsel faillik rolü tartışıldı. Ardından, tasavvuf kültürünün sınırları aşan dönüştürücü etkisi Bosna Hersek bağlamında ele alınarak Hüseyin Baba Zukić'in faaliyetleri öncülüğünde Nakşibendiliğin bölgedeki kökleşmesi ve tekkelerin kültürel/manevî aktarımdaki işlevleri değerlendirildi. Ayrıca medrese, tekke ve uç (sınır) kültürünün bir harmanı olarak ortaya çıkan Yazıcıoğlu kardeşlerin *Muhammediyye* ve *Envârü'l-âşıkîn* gibi eserleri merkezinde erken Osmanlı Sünnîliğinin ve popüler dinî edebiyatın inşasına temas edildi. Son olarak, Osmanlı ve İslam düşüncesinde insanın kendini bilme ya da nefsini tanıma süreci, ilmî/hikemî ve şer'î/mânevî firaset kavramları çerçevesinde felsefî bir perspektifle analiz edildi.

Doç. Dr. Şule Taşkıran, Dr. Öğr. Üyesi Hicret Karaduman, Arş. Gör. İslim Gümüştekin, Doç. Dr. Eyüp Kurt ve Arş. Gör. Fatma Kaymakçı'nın katılımlarıyla gerçekleşen eş zamanlı dördüncü oturumda ise Anadolu irfan geleneğinin kriz dönemlerindeki onarıcı gücü, Türkistan'dan taşınan manevî miras, tasavvufî edebiyatın şerh geleneği ve dergâh kültüründeki koku unsuru tartışıldı. İlk tebliğde tekke ve dergâhlardaki ıtriyat geleneği klasik kimya tarihi perspektifiyle incelenerek kokuların imbik ve benzeri araçlarla üretilme sürecindeki bilimsel boyut ile bu kokuların insan psikolojisi ve fizyolojisi üzerindeki manevî ve biyokimyasal etkileri tartışıldı. Ardından Türkistan'dan Anadolu'ya uzanan Yesevî kültürün önemli bir temsilcisi olan Süleyman Hakîm Ata'nın *Bakırgan Kitabı* merkeze alınarak, eserindeki hikmetler üzerinden irşad metotları ve bu tasavvufî mirasın Çağırgan Ocağı gibi yerel irfan odaklarının teşekkülüne olan etkisi konuşuldu. 1243 Kösedağ Savaşı'nın ardından yaşanan Moğol istilasının yarattığı yıkıma karşı Ahîlik teşkilatının sivil direnişi ve Hacı Bektaş-ı Velî, Mevlânâ, Yûnus Emre gibi mutasavvıfların öncülüğünde Anadolu'da gerçekleşen "derûnî inşa" süreci değerlendirildi. Anadolu irfanının fikrî ve edebi arka planı bağlamında ise, 15. yüzyıl'da Yâr Ali Şîrâzî tarafından Fahreddin-i Irâkî'nin *Leme'ât* adlı eserine yazılan erken tarihli şerh temelinde, müellifin şerh yöntemi ve Anadolu tasavvuf literatürüne katkıları analiz edildi.

Felsefî ve Epistemolojik Tartışmalar

Sempozyumun ikinci günündeki ilk oturum Prof. Dr. Eşref Altaş, Dr. Öğr. Üyesi Kübra Bilgin Tiryaki, Prof. Dr. İbrahim Halil Üçer ve Dr. Öğr. Üyesi Muhammet İkbal Bakır'ın sunduğu tebliğlerle tamamlandı. İslam düşünce geleneğinde insanın hakikate ulaşma serüveninin irfan, ârif, nazar/müşahede ve "Bir" kavramlarıyla ilişkili bir düzlemde tartışıldığı oturumda ilk olarak İbn Sînâ'nın *Makâmâtü'l-ârifîn* eserindeki salt entelektüel yetkinliği ifade eden "irfan" anlayışının, Anadolu coğrafyasında nasıl yaşantıya ve tecrübeye dayalı, pratik ve hikmet dolu bir bilgeliğe dönüştüğü sorgulandı. Bu kavramsal çerçevenin hemen ardından, yine aynı eserdeki "ârif" tipolojisi merkeze alınarak Fahreddin

er-Râzî'nin yorumları ışığında ârifin hakikate yalnızca felsefî bir akıl yürütmeyle mi yoksa nebevî sünneti takip ederek mi ulaştığı sorusu tartışıldı. Hakikate ulaşma yolları bağlamında ise İslam düşüncesindeki iki temel yönelim olan nazar ve müşahede kavramları, Gazzâlî ve Konevî'nin yaklaşımları üzerinden karşılaştırmalı olarak analiz edildi. Son olarak, mutlak ve aşkın "Bir" kavramının çoklukla olan ilişkisi sorgulanarak "Bir" ile kurulabilecek muhataplık ve "dostluk" bağının imkânı ve "Allah dostu" olmanın hakikati değerlendirildi.

Paralel oturumda Dr. Öğr. Üyesi Sami Turan Erel, Dr. Merdan Haniyev, Arş. Gör. Berat Eşgi ve Doç. Dr. Mehmet Sami Baga tasavvuf, kelam ve felsefe gelenekleri arasındaki derin entelektüel etkileşimler ile bu etkileşimlerin Anadolu irfan tarihindeki yansımalarının teorik çerçevede ele alındığı sunumlar gerçekleştirdiler. Oturumda ilk olarak "Meded Yâ Çağırgân-ı Velî" örneğinde olduğu gibi vefat etmiş âriflerden yardım isteme (istimdad) geleneği, kelâm ve tasavvuf çevrelerinin farklı bakış açılarıyla masaya yatırıldı. Fahreddin er-Râzî ve Abdülgani en-Nablusî gibi âlimlerin görüşleri ekseninde bu uygulamanın aklî ve kelâmî temellerine işaret edildi. Ardından 13. yüzyıl tasavvuf düşüncesinin önemli isimlerinden Şihâbüddin es-Sühreverdî'nin tasavvuf literatürüne ve pratiklerine katkıları incelenerek kurucusu olduğu fütüvvet teşkilatının ve halifeleri vasıtasıyla Anadolu'ya taşınan hırka giydirme silsilesinin bölgedeki manevî inşası değerlendirildi. 14. yüzyıl Konya'sında Bedreddin et-Tüsterî tarafından kaleme alınan *Şerhu Menâzili's-sâirîn* eseri ile Meşşâî felsefe, kelam ve sûfî birikimini harmanlayan bu şerh geleneğinin, İbnü'l-Arabî ve Sadreddîn Konevî gibi isimlerle olan bağı ortaya konuldu. Son olarak varlık ve tabiat tasavvuru bağlamında ise Davud Kayserî'nin *Mukaddimât*'ı üzerinden İslam düşüncesindeki tabiat kavramı incelenerek Kayserî'nin, filozofların zorunlu nedensellik anlayışı ile kelamcıların bu nedenselliği reddeden yaklaşımları arasında nasıl özgün, irfanî ve arabulucu bir sentez kurduğu tartışıldı.

Sempozyumun ikinci günündeki ikinci oturum ise Prof. Dr. Semih Ceyhan, Doç. Dr. Hacı Bayram Başer, Doç. Dr. M. Nedim Tan ve Doç. Dr. Ercan Alkan'ın tebliğleriyle devam etti. Tasavvuf kültürünün kurumsallaşma süreci ve günlük hayata yansımaları, özellikle Halvetiyye tarikatı ve kollarının zengin âdâb, mi'yâr ve tarikatnâme literatürü özelinde mevzubahis edildi. Oturumda ilk olarak, Kastamonu Halvetî-Şa'bânî âsitânesi şeyhlerinden Ömer Fuâdî'nin kaleme aldığı eserler merkezinde tarikatın biat, zikir, halvet ve evrâddan oluşan dört ana rüknü ile erken dönem âdâb sistematiği söz konusu edildi. Ardından, sûfîlerin tekke içinde ve sosyal hayatta uyması gereken kuralları belirleyen, sade üsluplarıyla dervişler için birer el kitabı mahiyetindeki "mi'yâr" ve "âdâb" metinleri, Veliyyüddin Efendi Koleksiyonu'ndaki 1811 numaralı mecmuadan hareketle değerlendirilerek Halvetiyye-Şa'bâniyye çevrelerindeki "ortak hafıza"nın inşası tartışıldı. Tarikat kültürünün manevî pratiklerindeki en önemli yansımalarından biri olan vird okuma geleneği ise, Seyyid Yahyâ eş-Şirvânî'nin meşhur *Vird-i Settâr*'ı ve Halvetiyye geleneğinde bu esere yazılan şerhler etrafında analiz edilerek söz konusu literatürün tarikat kimliğine katkısına işaret edildi. Son olarak, Halvetî-Cerrâhî kolunun pîri Muhammed Nûreddin-i Cerrâhî'nin kaleme aldığı *Mürşid-i dervîşân* adlı risale bağlamında

şeyh-derviş ilişkisi, biat, sülûk âdâbı, dervişin hallerini gözetme ve rüya tabiri gibi temel kavramlar kavramsal bir incelemeyle tahlil edildi.

Eş zamanlı yürütülen diğer oturumda ise Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Uğur, Dr. Öğr. Üyesi Abdulrahman Acer, Arş. Gör. Dr. Ömer Dursun ve Dr. Öğr. Üyesi Emrah Baş tasavvuf geleneğinde önemli izler bırakmış şahsiyetlerin biyografileri, tarikat silsileleri ve tasavvufî tecrübenin ritüellere ve rüyalara yansıyan boyutlarını klasik metinler çerçevesinde ele alan sunumlar yaptılar. İlk olarak Kâdiriyye'nin Eşrefiyye kolunun pîri Eşrefoğlu Rûmî'nin meşhur *Müzekki'n-nüfûs*'u ve diğer arşiv belgeleri ışığında biyografisine sunulan yeni ve köklü katkılar konuşuldu. Ardından tasavvuf tabakât yazıcılığı bağlamında, son dönem âlimlerinden Zâhid Kevserî'nin *el-Buhûsü's-seniyye* adlı silsilenâmesi ile müellifin bilhassa Halvetiyye tarikatının Mısır'daki tarihsel seyrine ve Hifniyye şubesine dair literatüre sunduğu önemli veriler değerlendirildi. İbadetlerin bâtınî anlam boyutu çerçevesinde, Cemâl-i Halvetî'nin *Esrârü'l-Vudû'* risalesi ile İbnü'l-Arabî'nin *Fütûhât-ı Mekkiyye*'si karşılaştırmalı olarak analiz edilerek abdestin yalnızca bedensel bir temizlik değil, ontolojik bir vurgu taşıyan derûnî ve ahlakî bir arınma eylemi olduğu ortaya konuldu. Son olarak ise mürşid-mürid ilişkisinde manevî tecrübenin aktarımı konusu, Mehmet Nasûhî Efendi'nin mektuplarında yer alan rüya tabirlerinden hareketle incelendi ve tasavvufî rüyaların seyr u sülûk sürecindeki açıklayıcı, eğitici ve yönlendirici rolü gözler önüne serildi.

Günümüz Dünyasında Bir Çağırganlı: Kasım Yağcıoğlu Anısına

Sempozyumun son oturumu, geçmişi 15. yüzyıla uzanan bu manevî mirasın günümüzdeki canlı bir halkasını ve asırlar sonrasına uzanan ruhânî bağını ortaya koyması açısından oldukça anlamlıydı. Bu oturum Giresun Alucra ilçesi Boyluca köyünde imamlık yaptığı sırada aldığı işaretle, 15. yüzyıl erenlerinden Seyyid Mahmud Çağırgân-ı Velî'nin kabrini bulup üzerine bir türbe inşa eden, Çağırgan Ocağı'nın üveysî bir üyesi olan Kasım Baba'nın, Kasım Yağcıoğlu'nun tasavvufî mirasına hasredilmişti. Prof. Dr. Mehmet Özturan, Doç. Dr. Orhan Musahanlı, Prof. Dr. Abdurrezzak Tek ve Dr. Öğr. Üyesi Ömer Elbeyli Anadolu irfan geleneğinin günümüzdeki yansımalarını, tarihsel sürekliliğini ve asırları aşan ruhânî bağları Çağırgan Ocağı ve Kasım Baba özelinde ifade ettiler. Bu kapsamda Seyyid Mahmud Çağırgân-ı Velî ile Kasım Baba arasındaki üveysî meşrep, kalbî bağ ve Kasım Baba'nın "Çağırgânî-Üveysî" kimliğine işaret edildi. Ardından, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kur'an eğitiminin zorluklarına rağmen sayısız talebe yetiştiren Kasım Baba'nın "Hâfız-ı Kelâmullah" vasfı ile onun Kur'an hizmetleri ve sohbetlerinde âyetlere getirdiği tasavvufî yorumlar aktarıldı. Bir diğer bildiride, Kasım Baba'nın sohbetlerinden süzülen irşad dili tasavvuftaki klasik hikem geleneği bağlamında değerlendirilerek yaşayan sözlü tasavvufî tecrübenin ve kalbe doğan ilhamın günümüzdeki yansımaları ortaya konuldu. Son olarak Kasım Baba'nın "ibret" ve "manevî süreklilik" kavramları etrafında şekillenen özgün tarih tasavvuru ele alındı. Peygamberler, gönül erleri ve isimsiz kahramanlar üzerinden okuduğu tarih anlayışının modern bireyin kimlik inşasındaki rehber rolüne temas edildi. Bu oturum Prof. Dr. Abdurrezzak Tek'in Kasım Baba'dan aktardığı bir hatıra ve şu duasıyla hitama erdi:

"Yâ Rabbî, kalbimizdeki imanın, yüzümüzdeki İslam'ın nurunu zâyî eyleme! Yarın kıyamet gününde Müslüman oldukları simalarından belli olan kullarının arasına bizleri de dâhil eyle!"

Kapanış ve Son Söz

Sempozyum kapanış konuşmasında Prof. Dr. Semih Ceyhan, Prof. Dr. Şükran Fazlıoğlu, Çağırgan İlim Kültür ve Eğitim Derneği başkanı Levent Uçkan, Giresun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dekanı Prof. Dr. Muharrem Akoğlu ve Prof. Dr. Mehmet Özturan sempozyumdaki sunumların oldukça istifadeli içerikler taşıdığını belirttiler. Ayrıca Çağırgan Ocağının ilmî açıdan incelenmesinin, Anadolu sahasındaki diğer yerel irfan ocaklarının tanınması ve tespitine öncülük edecek bir mahiyette olduğunu ifade ettiler. Bu yıl ilki gerçekleşen sempozyumun sonraki yıllarda da devam edeceğine temas edildi. Üveysî, Yesevî ve Halvetî-Şâ'bânî geleneklerinin manevî dokusundan beslenen; Seyyid Mahmud Çağırgân-ı Velî ve İsmail Hakkı Çağırgânî gibi önde gelen şahsiyetlerin temsil ettiği ve Osmanlı maneviyatının teşekkülünde bir ocak vazifesi gören Çağırgan topluluğunun tasavvufî kimliği, kronolojik devamlılığı ve coğrafî nüfuz alanının bu sempozyumla birlikte görünürlük kazandığına değinildi. Kapanış konuşmalarının en can alıcı mesajlarından biri ise Levent Uçkan tarafından dile getirildi. Uçkan, Kasım Yağcıoğlu'nun bir gün tasavvufun istismar edildiği güncel bir hadise sonrasında kendisini arayarak "Bu tarikatları kapatalım Levent Hoca!" dediğini nükteli bir üslupla aktardı. Halk dindarlığına mal olmuş tasavvufî zümrelerin ilmî bir temelde ele alınmasının önemine değinen Uçkan bu yaklaşımın, çağımız Müslümanlarının maneviyatını kuşatan ve yıkıma uğratabilecek olan tehlikelerden korunmak adına hayatiyet taşıdığını belirtti.

Anadolu İrfan Geleneği ve Çağırgan Ocağı Uluslararası Sempozyumu, Anadolu tasavvuf tarihinin yerel odaklarını bilimsel bir bağlamda görünür kılarak başarıyla tamamlandı. Kuşkusuz sempozyum boyunca sunulan bildiriler ve ortaya konan yeni belgeler, gelecekte bu alanda yapılacak daha kapsamlı ve monografik çalışmalara zemin hazırlayacak nitelikte bir literatür mirası bıraktı. Sempozyumda sunulan bildirilerin tam metinlerinin ise editöryal bir kitap çalışmasıyla yayımlanarak ilim camiasıyla paylaşılacağı duyuruldu.

Filhakika sempozyumun en dikkat çekici taraflarından biri, bilim tarihinden tasavvufa, felsefeden kimyaya pek çok farklı sahadan akademisyenin kendi bilgi ve birikimleri ışığında Çağırgan Ocağına yaklaşması ve bu kadar farklı alanın tek bir ocak etrafında bir araya gelmesiydi. Bu esasen belki de Anadolu Müslümanlığını mayalayan irfanî kültürün, bu topraklarda doğan ve büyüyen herkesi öyle veya böyle yetiştirmesinden kaynaklanıyor. Akademik unvanı ve ilgi sahası ne olursa olsun toplantıya katılan herkesin, kendisini çağıran sese dönmesi, o sesin etrafında dönmesi ya da "döndürülmesinden." Sempozyumun, iki gün boyunca ortaya konulan ilmî şölenin yanı sıra en zevkli tarafı tasavvuf, sûfîlik, dervişlik ve Kasım Baba'nın hatıraları üzerine edilen sohbetlerdi. Bunun yanı sıra Kasım Baba'nın kendilerinden feyz aldığı mürşidleri Aziz Hüseyin Efendi ile Haydar Baba'nın türbelerine ziyaretler gerçekleştirildi. Bu manevî zevkin en büyüğü ise şüphesiz, sempozyumda bütün ilmî ve kültürel birikimlerini dinleyicilere aktaran

katılımcıları Alucra-Boyluca köyündeki şehitlikte, "evvel giden ahbâb"ın sırlandığı mekânın etrafında "dönen" bir halka olarak görmekti.

Anadolu coğrafyası başta olmak üzere dünyanın pek çok yerindeki Çağırgan Ocaklarına mensup her bir ferdin; ayrıca sözleriyle, ahlâklarıyla, yaşantılarıyla Hakk'a çağırmaya cezbedilmiş bütün evliyâ-ı kirâmın ruh-i pür fütûhlarına el-Fâtiha niyazıyla.

Kaynakça | References | مصدر

Fazlıoğlu, İhsan. "Toprağa Anlam-Değer Üflemek". *Youtube*. Yayın tarihi 26 Mayıs 2026. https://www.youtube.com/watch?v=chlnfNcs6bM&t=7s

Yunus Emre Dîvânı. haz. Mustafa Tatçı. Ankara: DİB Yayınları, 2021.